

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1904

Ny följd * VII årg.

Häft. 13

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR: LOTTEN DAHLGREN

INNEHÅLL:

- LYDIA WAHLSTRÖM: Internationella kvinnokongressen i Berlin 1904. II.
AGDA MONTELIUS: Kvinnorna inom den legala fattigvården.
ANNA KNUTSON: Sägner I. Människan, som fick veta sin tid.
Litteratur: F. E., Guds drömmare af Alfhild Agrell. — L. D., Den svenska kvinnorörelsen af Lydia Wahlström. — L. D., Nordisk Kvindesagsmöde i Kristiania 3—7 jnli 1902.

Vetenskapliga undersökningar.

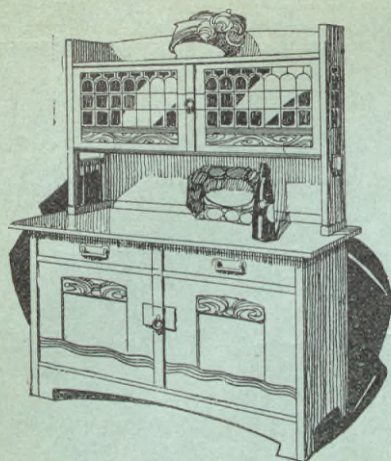
På fäktan och mageranna iakttagelser om Salubrin användning för praktiska ändamål grunda sig meddelandena om Salubrin. Det har visat sig användbart till att döda och oskadliggöra bakterier, då de förorenska obehag och skada, att förhindra liks förruttnelse och borttaga riktkakt, att hämma varibildning i sår att hafva skagsvamp, rot-orm, åt skilliga slags ekzem, förgiftningar af insektsstyg m. m. Salubrin är därjämte fullkouligt giftfritt och verkar förde lände vid svulnad och blodstockningar.

Alla undersökningar och ohenliga meddelanden om Salubrin användning gälla endast Fil. Doktor *P. Håkansson*s fabrikat Salubrin, men icke preparater och flere efterapningar, som sammansatts på annat sätt och i följd däraf hafva olika egenskaper, afven om de ega förmåga att under vissa förhållanden döda bakterier.

Klagomål öfver svårighet att få köpa verkligt god Ättika har föranlett Liljeholmens Vinfabrik att från 1901 tillhandahålla sin, sedan många år för god smak och fin arom kända Ättiksprit, på förseglade flaskor försedda med fabriken's etikett och spädningstabell.

OBS! Flaskans form och etiketten.

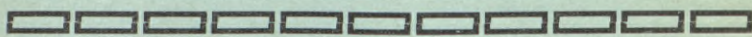

Stilfulla Möbler!

Alla möbler tillverkas å egna verkstäder under skickligaste ledning.

Skizzer och kostnadsförslag på begäran.

A.-B. Nordiska Kompaniet,
Stockholm.

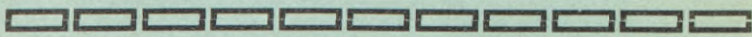

Aktiebolaget Nordiska Kompaniet.

Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade **Broderier** på siden, kläde, lärft- och yllestramalj, passande för Dukar, Portiärer, Mattor, Kuddar, Serveringsdukar m. m. Mönster uthyras. Rekvisitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

Obs.! Ändrad adress: Regeringsgatan 5.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrödda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning
(*Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4*),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

STUDENTER, äfven kvinliga, som önska inträde på apotekarebanan, erhålla anvisningar till elevplatser, om de hänvända sig till Farmaceutiska fören. platsbyrå, Sthlm.

G. 10140

**Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå,
Stockholm, 54 Drottninggatan.**

finnas anmälda kvinliga arbetssökande såsom: lektionsgivare i olika ämnen, svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrifbiträden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster m. fl.

Följande småskrifter kunna erhållas genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå**, 54 Drottninggatan, Stockholm. Till landsorten expedieras de pr efterkraf eller mot insänd likvid jämte postporto.

Fredrika-Bremer-Förbundets uppkomst och utveckling. Föredrag af *Gertrud Adelborg*. Pris 10 öre.

Kvinnoarbete och Kvinnoolycka af *Anna Sandström*. Pris 50 öre.

Under hvilka förutsättningar kan kvinnorörelsen blifva af verklig betydelse för kultur och framåtskridande af *Anna Sandström*. Pris 10 öre.

Till frågan om kvinnans politiska rösträtt. Ett diskussionsinlägg af *Natanael Beskow*. Pris 5 öre.

Bör den svenska kvinnan erhålla politisk rösträtt? af *Anna Whitlock*. Pris 10 öre.

Svenska kvinnans kommunala rättigheter och skyldigheter af *Gustaf A. Aldén*. Pris 10 öre.

De kvinliga kontors- och butikbiträdenas ställning. Ett bidrag till hufvudstadens arbetarestatistik. Pris 15 öre.

Petition uti Reglementeringsfrågan från Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse den 6 maj 1902. Pris 5 öre.

Rabatt lämnas vid rekvisition af minst 100 ex.

Stadgar och berättelser angående Fredrika-Bremer-Förbundets verksamhet utsändas gratis.

Internationella kvinnokongressen i Berlin 1904.

(Forts.)

Starkast framhölls måhända nödvändigheten af lika bildning under den intressanta diskussionen om kvinnor och universitetsstudier, där man äfven varnade för upprättandet af särskilda läroanstalter för kvinnor, såsom ledande till kvinnors underordnande äfven på detta område, och betonade universitetsstudiernas stora betydelse för kvinnofrågan. Fru *Marianne Weber* från Heidelberg, gift med professorn i nationalekonomi därstädes och själf nationalekonomisk skriftställare, redogjorde i ett mycket nyktert och opartiskt anförande för de hittillsvarande resultaten af kvinnornas universitetsstudier. I matematik är det endast *Sonja Kovalevskij* som ännu uträttat något af varaktigt värde; i filologi ha kvinnorna mest verkat genom öfversättningar och kommentarier, och det är först på de historiska och politiska vetenskapernas område man kan vänta sig något särskildt af kvinnoarbetet. Redan nu ha kvinnor skrivit duktiga arbeten om kvinnan ur politisk och social synpunkt (t. ex. *Beatrice Webb*), ett område, som af helt naturliga skäl delvis måste komma att förbli männen förborgadt. Historien och nationalekonomien i allmänhet ha hittills lidit af att de blifvit sedda för mycket ur manlig synpunkt. Det är just de kvinnliga synpunkterna, som behövas för att göra vetenskapen allmäntmänsklig, och kvinnans större inre enhet och odelbarhet låta oss hoppas, att hon lättare än mannen skall kunna låta sin personlighet tränga in i vetenskapen. Hon bör representera enheten mellan hög, sedlig och intellektuell kultur, och detta icke så mycket genom sina verk som genom sitt »*Sein!*» — Tysklands första kvinnliga fil. d:r, *Käthe Windscheid*, promoverad i Heidelberg 1894 på en förträfflig afhandling om den engelska herdedikten på slutet af 1500-talet, redogjorde till sist för kvinnornas universitetsstudier i Tyskland, och säkerligen blir det för

mången en öfverraskning att höra, att Tyskland nu har 20 flickgymnasier och 75 kvinliga doktorer promoverade inom landet, hvaremot man förut nödgats gå till Schweiz för att studera. (Af Berlins 13 kvinliga läkare, ha de flesta sina diplom från Schweiz.) I de flesta fall har Baden här varit föregångslandet; i Heidelberg finns numera t. o. m. en kvinlig teolog.

Den stora tillströmningen till detta sektionssammanträde bevisade bäst tyskarnas intresse för »das Frauenstudium»; med glädje igenkände jag bland publiken t. o. m. samtidens störste kyrkohistoriker, Berlin-universitetets rektor, prof. Harnack. Han är, såsom han vid evangeliskt-sociala kongresser ådagalagt, en varm vän af kvinnornas studier, och den stora frisinnadt-kristliga riktning hvars främste man han är, har t. o. m. en afläggare i ett evangeliskt-socialt kvinnoförbund, liksom också dess organ, »Die Christliche Welt», beredvilligt öppnat sina spalter för kvinnor. Efter alla tecken att döma torde snart inga skrankor för kvinnorna komma att återstå vid de tyska universiteten; sedan kommer naturligtvis den kamp för därpå följande rättigheter, som i Sverige redan är påbörjad.

Inom den rättsliga sektionen märkte man kanske ännu större målmedvetenhet än på andra håll. Under diskussionen om den gifta kvinnans ställning betonades, att hustruns arbete, därest hon tar sin uppgift allvarligt, bör kunna anses motsvara mannens underhållsplikt, och att om äktenskapet verkligen för kvinnan betraktas som ett kall, det också borde betalas bättre. Egendomsgemenskapen lockar till giftermål för pengar, och hustruns underordnande minskar hennes betydelse för mannens personliga utveckling. Men det framhölls också, särskildt af mrs Gilman under en diskussion om föräldramyndighet, att ännu fattas mödrarna det väsentligaste villkoret för att de skola kunna göra anspråk på lika rätt med mannen öfver sina barn. Till följd af bristande bildning och bristande medborgerlig ansvarskänsla kunna de i mycket mindre grad bidra till barnens uppfostran än hvad fäderna kunna, och för närvarande få barnen andligen taget mer af samhället i sin helhet än af sina mödrar. »Skola vi ha lika rätt öfver våra barn, måste vi kunna ge dem lika mycket som deras fäder ge dem. Låt oss ej stanna i tillbedjan inför moderskapet i sig själf, ty detta ha vi ju gemensamt med vildarne och djuren, och hur mycken instinktiv kärlek det än ger upphof till, utgör det dock ingen garanti för en vis uppfostran.»

Betecknande nog var den ogifta moderns och hennes barns rättsliga ställning här föremål för en uppmärksamhet, som visar, att detta intresse särskildt ligger i tiden. Här bjöds på redogörelser från Frankrike, England, Nya Zeeland och *Sverige*, den sistnämnda af d:r Alexandra Skoglund, som i ett klart och redigt anförande framlade gången af den svenska lagstiftningen i denna fråga.

Att för öfrigt kvinnoopinionen i hithörande ämnen, icke minst i Tyskland, vuxit sig till en styrka och bestämdhet, som man ännu för några år sedan knappast skulle ha vågat drömma om, det framgick med all önskvärd tydlighet af onsdagens sedlighetsdiskussion vid ett af de mest besökta sektionssammanträdena. Professorskan Michelet, känd såsom deltagare i kampen mot hvita slafhandeln, redogjorde för sedlighetsrörelsen i Norge, och en af Hollands duktigaste representanter, den unga, ståtliga frun med de många namnen — Wynændts-Franken-Dysserinek — beklagade i ett anförande, fullt af kraft och eld, den i Holland allrådande liberala prässens afvoghet mot både kvinnorörelsen i allmänhet och sedlighetssträfvandena i synnerhet. Men katolikerna och det lägre folket äro bundsförvandter, och man har på de sista tjugu åren bombarderat regeringen med icke mindre än 100 petitioner om reglementeringens upphäfvande, däribland petitioner med 40,000 underskrifter af både män och kvinnor. Frankrikes representant hade mera glädjande erfarenheter att redogöra för: riksdagen hade där tillsatt en prostitutionskommitté med medlemmar äfven ur federationen, bl. a. talarinnan själf, m:me Avril de St Croix. Rörelsen räknar där sådana namn som Yves Guyot, Jules Simon, de Pressensé bland sina egna.

Glanspunkten här utgjordes dock af fröken Pappritz' föredrag öfver »federationens positiva uppgifter», något som säkerligen icke kan talas och skrivas nog om, då ju okunnigheten eller fiendskapen härvidlag alltid kommer med den, det måste medgifvas, en smula enfaldiga frågan: »men hvad vill ni sätta i stället för det nuvarande?» Talarinnan utpekade som federationens önskningsmål: 1) bättre uppfostran och bättre nöjen, 2) skyddslagstiftning för kvinno- och barnarbetet, 3) bättre bostäder och kvinliga sundhetsinspektörer. Detta såsom åtgärder, ägnade att förekomma prostitutionen. Men dessutom krävas botemedel mot det redan uppvuxna onda, och dit räkna vi först och främst de praktiskhygieniska reformerna. Alltsedan 1879 har federationen, fast

man så sällan behagar observera det, satt på sitt program en människovärdig och kostnadsfri sjukvård, hälst genom kvinliga läkare, samt konvalescenthem med uppfostringskaraktär. Vidare grundlig reform af sedlighetspolisen.

Ovillkorligen erbjöd sig själfmant jämförelsen mellan detta sammanträde med dess starka hänförelse för federationens principer, med det möte i London 1899, där Londonbiskopinnan, mrs Creighton, i ängsliga ord varnade alla unga flickor att höra på en diskussion i ett så bedräfligt ämne! Åtskilligt tyder på att menlöshetens tid nu är förbi och att missförhållandena småningom skola mista sitt bästa värn, kvinnornas okunnighet — »denna lyx för de sysslösa», som fr. Pappritz uttryckte sig. Veckan förut hade ju också det internationella kvinnorådet nödgats upptaga kampen mot både den hvita slafhandeln och mot reglementeringen på sitt program och därmed bekräftat den nära förbindelsen mellan kvinnorörelsen och sedlighetskampen, hvilken, utan tvifvel, därest den skall varda effektiv, måste tagas om hand af kvinnorna själfva.

En annan fråga, som på samma gång tvingar sig fram till kvinnorådets program, var rösträttsfrågan, hvilken såsom antydt, hädanefter har sin egen ständiga kommitté inom internationella kvinnoförbundet. Fredagens och lördagens sektionssammanträden i rösträttsfrågan hade också dragit säkert den allvarligaste och mest *arbetande* delen af kongressdeltagarna till den största salen. Här satt Susan Anthony i sin svarta sidenklädning på estraden, omgifven af sin stab af den kvinliga rösträttens förkämpar från olika länder. Här som alltid framhöll hon rösträtten som kvinnofrågans viktigaste sida — den, som ensamt kunde skaffa oss alla de reformer vi önskade och framför allt också ge oss garantier för att få behålla dem. Eller hvad tycks om, att 1860 staten New-Yorks riksdag gaf den gifta kvinnan samma rätt att förvalta förvärfvad egendom, som vi haft sedan 1874, men redan 1862 återkallade reformen? Eller det kända exemplet från England, där man just nu hållit på att beröfva kvinnorna en kommunal rättighet, som de länge innehåft?

Värdefulla iakttagelser framkommo upprepade gånger vid dessa sammanträden. En engelsk talarinna konstaterade, hur rösträttslösa klassers intressen alltid af riksdagar och regeringar betraktas, som om de icke hade något med staten att göra, utan endast vore privatintressen (se arbetare och kvinnor!). Represanten för det lyckliga Nya Zeeland framhöll, hur männen efter

den kvinliga rösträttens genomförande lärt sig att lyssna till kvinnornas mening i offentliga ting, hvilket de förut aldrig gjort: »Tre veckor sedan vi fått rösträtt, voro vi i en hast förvandlade till märkliga personligheter, särskildt prisade man vår politiska intuition!» En amerikanska förklarade, att hvad kvinnors och barns ställning angår, hade Colorado de bästa lagar i världen, och framhöll, att medan skiljsmässornas antal i öfriga stater ökats, har det i Wyoming, där kvinnorna haft rösträtt i 34 år, minskats. Svårigheten att få kvinnans rösträtt genomförd i alla Amerikas stater beror på att rösträttsändringar icke blott måste ha förvärfvat riksdagsmajoritet utan också genomgått allmän folkomröstning i den respektive staten, hvarvid äfven de nyss inflyttade, med amerikanskt statsskick oftast fullkomligt obekanta männen ha rösträtt. Berodde det endast på representationerna, hade kvinnorna redan i flere stater haft rösträtt. För Sveriges kvinliga rösträttsrörelse redogjorde undertecknad, därvid nära följande min framställning i den nyss utkomna broschyren »Om den svenska kvinnorörelsen» i fören. Heimdals folkskrifter.

Två gånger förekommo offentliga föredrag öfver kvinnosakens teorier. Därvid framhölls af mrs Sewall, att kvinnosaken i sig själf hvarken är politisk eller konfessionell och att kvinnan, just därför att hon längre än mannen fått vänta på rösträtt, hinner bli mera uppfostrad till att begagna den väl och särskildt bör ha lättare att komma ihåg, att politiska partier äro medel och icke mål, hvilket mannen gärna glömmar. — Nästan stick i stäf här- emot gick ett lifligt och konkret föredrag af ledaren för Baierns kvinliga rösträttsrörelse, fröken *Ika Freudenberg*, som ville, att den tyska kvinnorörelsen skulle söka förbindelse med både de unga liberala partierna och med katoliker och evangeliskt-sociala. Hjärtligt applåderades hon, då hon betonade nödvändigheten af en starkare solidaritetskänsla kvinnorna emellan.

Vid avslutningsmötet på lördagen kommo återigen teorierna fram. Sedan mrs Gilman redogjort för den amerikanske professor Wards gynekocentriska teori, d. v. s. hypotesen om kvinnokönet såsom utveckladt före det manliga, och därpå grundat sina egna funderingar om en tid af »perfect humanity», framlade Helène Lange i ett grundligt och flärdfritt föredrag *kvinnorörelsens slutliga mål*. I sin historik öfver kvinnofrågan betonade hon, att innan männen kunde gifva kvinnorna några rättigheter, måste de ha lärt sig att till dem stå i annat än ett blott och bart instinktivt för-

hållande. Det var detta som gjorde, att franska revolutionen trots alla sina jämlikhetsteorier för kvinnosaken endast kunde utgöra inledning till en lång revolutionsprocess. Så kom den industriella omhjälfningen på 1800-talet som beröfvade kvinnan hemarbete och tvingade henne till utåtriktad verksamhet. Men knappast ha vi lyckats skaffa kvinnorna rätt till arbete, så kommer den moderna ästeticismen och vill rädda henne från »osköna» och »okvinliga» sysslor (»lefnadskonst», »längtan efter barnet» m. m.). Mot dessa, af bl. a. Ellen Key representerade teorier framhöll fröken Lange, att det var en »oberättigad sentimentalitet» att för kvinnornas räkning begära mera ästetiskt och »passande» arbete än för männens. Hon slutade med, att den rättsliga jämlikheten med mannen för kvinnorörelsen utgör medel, ej mål. »Vårt mål är att genomdrifva sedelagen, d. v. s. att fullt få in kvinnonaturen äfven i samhällslifvet, så att världen får prägel af både kvinna och man. Men detta är det samma som kulturvärldens gestaltning till något nytt genom kvinnans deltagande i kulturarbetet.»

* * *

Af ofvanstående torde framgå, att kongressen icke varit utan väckande och lärorika moment, något som särskildt bör understrykas, därför att man på radikalt kvinnosakshåll i Tyskland (i Minna Cauers tidskrift »Die Frauenbewegung» och äfven i den österriska tidskriften »Neues Frauenleben») uttalat en skarp dom däröfver, dels för dess ytlighet och societetsprägel, dels därför att den gaf för liten plats åt diskussionen.

Det är sant, att mycken tid och mycken kostnad nedlades på »representation», uppvisningar och mottagningar — käjsarinnans, rikskanslerens och staden Berlins däribland — tills man verkligen stundom kände sig en smula beklämd i all världsligheten och fåfängan. Och det är också riktigt, att diskussion så vidt möjligt undveks. Men just med hänsyn till de ömtåliga förhållandena i Tyskland var det nog bäst som skedde. I ett land, där kvinnosaken ännu officiellt vunnit så föga terräng och där officiellt erkännande betyder så mycket, är det af icke liten vikt, att kongressen lyckades tilltvinga sig höflichetsbetygelser från så många statens och kommunens representanter. Efter detta går det icke längre an att i Tyskland söka ignorera eller skämta bort rörelsen, och vi få väl hoppas, att den icke alltför mycket låter sig hämmas af sin nya farliga egenskap af att vara salongsmässig.

Och hvad diskussion beträffar — hvad skulle det ha tjänat till, om de tyska kvinnopartierna för utländingarnas ögon fått i miniatyr reproducera den tyska riksdagens uppbyggliga gräl mellan junkerparti och socialdemokrater? Man skall icke bjuda främmande att åhöra familjetvister.

Att kongressen, sådan den nu var, med alla sina fel, dock varit en kraftig insats i kvinnorörelsen, kan ej förnekas. I det yttre ståtligare än sina föregångare, tydde den i mångt och mycket äfven i det inre på att kvinnorörelsen nu inträdt i ett nytt skede af starka kraf, men också af medborgerlig ansvarskänsla. Den har visat, att där det gäller gamla samhällssynder, kunna kvinnorna icke längre intaga en stillsam försvarsposition; de veta sig fastmer starka nog till anfall »i krigarens lofliga afsikt att sära och döda».

Lydia Wahlström.

Kvinnorna inom den legala fattigvården.

Sedan 1889 har den lag haft gällande kraft som medgaf inväljande af kvinnor i de styrelser, hvilka handhafva den kommunala fattigvården och därmed förenade anstalter. Först 1897 började denna lag tillämpas i Stockholm, i det att en kvinna invaldes i Klara fattigvårdsstyrelse; nu finnas kvinnor i halfva antalet församlingsstyrelser och i ledningen af flera af anstalterna. I några, där det skulle vara af vikt att hafva det kvinliga elementet representeradt, felas det dock ännu, såsom i styrelsen för Utackorderingsbyrån, för Uppfostringsanstalten vid Skrubba, för Asylen för barnaföderskor och — sist men icke minst — för Försörjningsinrättningen. Fattigvårdsnämnden har emellertid visat mycket stor benägenhet att invälja kvinnor sedan början väl var gjord, alltså kommer det förvisso ej att dröja länge, innan äfven de nu nämnda styrelserna bland sina medlemmar komma att räkna kvinnor, såvida lämpliga kandidater till dessa befattningar kunna uppställas. Så småningom bereda nog stadsfullmäktige plats äfven inom fattigvårdsnämnden för den kvinliga arbetsförmågan.

Fredrika-Bremer-Förbundet har naturligtvis med verksamt intresse följt utvecklingen af dessa förhållanden inom hufvudstaden;

men om och i hvilken mån lagen tillämpats utom Stockholm, därom har man ej haft någon visshet. En utredning härom har därför nyligen gjorts, i det att Förbundet tillskrifvit fattigvårdsstyrelserna i Sveriges alla städer med begäran om upplysning huruvida lagen blifvit tillämpad och i sådant fall i hvilken utsträckning.

Begärda meddelanden hafva benäget lämnats från alla städer, med undantag af Ronneby och Skenninge, från hvilka intet svar kommit.

Häraf visar sig, att långt före Stockholm eller redan 1893 en sydsvensk stad begagnat sig af rätten att tillgodogöra sig den kvinliga kraften i fattigvårdsarbetet.

Af de 91 städer utom Stockholm, från hvilka upplysningar erhållits, hafva 15 invalt kvinnor i sina fattigvårdsstyrelser, antingen som ordinarie ledamöter eller som suppleanter, till ett antal af tillsammans 20, hvartill komma 10 inom Stockholm*). Bland de invalda äro de flesta ogifta eller änkor, men äfven hustrur förekomma. Man har således praktiskt löst den sväfvande frågan om lagen afser äfven den gifta kvinnan.

Vid skötandet af fattigvården inom landskommunerna kunna äfven möjligen kvinnor förekomma. Det är dock svårt att göra någon utredning därom. Det kan äga rum endast där särskild fattigvårdsstyrelse är utsedd, men i allmänhet handhafves fattigvården af kommunalnämnden, i hvilken kvinnor icke kunna inväljas. Det är således blott ett fåtal kommuner -- hvilka vet man ej -- där kvinnor skulle kunna delta i fattigvårdsarbetet.

Studiet af de inkomna svaren är, i afseende på den olika ton som genomgår dem, i hög grad intressant. Från en stad meddelas t. ex. att ingen kvinna finnes eller har funnits i fattigvårdsstyrelsen, hvarken där eller i grannstaden som står under samma styrelse och »kommer sannolikt håller aldrig att finnas». Några beklaga, att ingen kvinna ännu inkommit, att saken ifrågasatts men fallit vid omröstningen; andra framhålla, att kvinnorna äro verksamma inom den frivilliga fattigvården i samhället, och man synes anse det tillräckligt; andra åter ställa det i utsikt, att om Elberfeld-systemet blir infördt kvinnor kunna bli »vårdare», men från ett håll meddelas, att sedan Elberfeld-systemet blifvit infördt »endast manliga vårdare användas», ehuru förut »kvinliga assistenter» funnits.

*) Af hvilka 4 inom fattigvårdsstyrelserna, de öfriga inom styrelserna för fattigvårdsanstalter.

Af flera svar synes framgå, att man ej alls har blick för den väsentliga skillnad som finnes emellan ett uppdrag med ansvar, där man har klara både skyldigheter och rättigheter, och den ställning af ansvarslös rådgifverska och biträde, utan möjlighet att drifva igenom nödvändiga förändringar, hvilken man från många håll belåtet framhåller att kvinnor inneha: »kvinnor äro 'assistent-er' åt styrelsens ledamöter», heter det; »diakonissan är närvarande vid sammanträdena» o. s. v.

Från ett par håll påpekas, att kvinnor där blifvit invalda, »men afsagt sig uppdraget».

Detta kan gifva oss kvinnor åtskilligt att tänka på. Hvad kan vara anledningen därtill? Samma sak har händt här i Stockholm, och då har afsägelsen varit framkallad af anspråkslöshet; man har ej ansett sig duga för den maktpåliggande verksamhet, hvartill man blifvit kallad. Sant är att antalet kvinnor, hvilka äro färdigrustade för öfvertagande af kommunala uppdrag, ännu är ytterst ringa, men dessa första val falla i regeln på dem som verkligen äro det. Den samvetsgrannhet som kommer dem att afböja ett inval på grund af bristande förmåga, är därför ofta öfverdrifven och de glömma att uppdraget då kommer i händerna på män, som kanske ej ens offra en tanke på sin förmåga att sköta det och stundom ej synnerligt mycket mera åt själfva uppdraget. Inser man, att det är af vikt att den kvinliga uppfattningen — i många fall så olika mannens — äfven får göra sig gällande vid ordnandet af samhällets angelägenheter, hvilka i lika hög grad beröra kvinnorna som männen, så skjuter man ej sådana uppdrag ifrån sig, utan sätter in hela sin energi på att förvärfva den kunskap om dithörande saker som man ej redan äger. De som draga sig undan, göra det ej alltid af anspråkslöshet, fastän det går under denna benämning, det kan vara feghet — man har ej mod att misslyckas; det är nog stundom liknöjdhet, ej samvetsgrannhet som råder — man vill ej släppa till sig själf, ej offra något. Ännu i långa tider kommer det nämligen efter all sannolikhet, att för de flesta kvinnor kännas som ett offer att träda ut i det offentliga lifvet, och det kännes kanske mest så just af dem, hvilka skulle kunna göra sitt kvinliga inflytande bäst gällande.

Må Sveriges tänkande kvinnor göra klart för sig, att det härvidlag ej får vara bestämmande, hvad den ena och den andra finner »otrefligt» eller mindre »roligt», utan att det är hvars och ens plikt att sätta sig in i de frågor, som beröra det samhälle

hvari de lefva, och sålunda bereda sig att, utan tvekan, göra sin insats i arbetet för alla, i den mån som omständigheterna det medgifva.

Det gäller att hvarken öfverskatta eller underskatta sig själf. För att våga mottaga en uppgift och fylla den *väl* måste man lära känna sitt värde, men *bäst* fyller man den sedan, då man helt förgäter sitt värde och sig själf i arbetet för andra.

Agda Montelius.

Sägner.

I.

Människan, som fick veta sin tid.

Upptecknad i Vestergötland.

När Sankte Per var kommen upp i himmelriket, kunde han, hur godt han än hade det, omöjligt låta bli att syssla med jordelivets angelägenheter. Därför gick han också en dag fram till den Allvetande och sade: »Det är synd om den stackars människan, att hon inte skall veta sin tid. Visste hon bara sin dödsdag, skulle hon minsann lefva lifvet på ett annat sätt.

»Den saken förstår jag bättre än du», tyckte vår Herre, »men om jag nu säger dig sanningen, så låter du dig ändå inte öfvertygas. Därför skall du nu tydligen få se hur det går, då människan får veta sin tid».

Gud förde så Per till ett hörn af himlatältet, lyfte på det luftiga täcket och sade: »Titta ner på jorden, just dit jag pekar».

Och Per tittade ner på en vacker blommande jordefläck, där en ung karl gick i solskenet och skötte sitt arbete, sjungande och glad.

»Gif akt på torparen, som går där och sätter upp gärdsgården», fortfor den Högste, »se hur sorgfälligt han passar ihop allt, lägger stör till stör och binder och måttar, så att det skall bli både prydligt och hållbart. Det är en riktig lust, att se däruppå».

»Det är väl ingenting att berömma honom för», sade Petrus, som med allt prat och fjäsk likväl fordrade ganska mycket af folk, »han lefver af sitt arbete och lade han sig inte vinn därom, vore han snart af med förtjänsten. Han är bara tvungen att göra sin sak bra».

»Däri tör du nog ha rätt», återtog vår Herre, »men nu skall du emellertid gå ner till jorden och tala om för den där karlen, att han skall dö om åtta dagar».

Det var Per genast färdig med, men han tyckte inte, att det var riktigt förenligt med hans värdighet att stiga ner på en leende solstråle och därför tiggde han sig till ljungelden.

Det blef dock intet majestätiskt, gripande naturskådespel, det blef bara ett litet doft åskväder. Torparen brydde sig inte ens om att söka tak öfver hufvudet, ty skuren silade så fin och ljum, och att det flammade och bullrade litet därborta i molnväggen, gjorde honom ju ingenting.

»Regnet gör godt och luften behöfver rensas», tänkte han förnöjd, men så bäst som det var, stod Sankte Per där midt framför honom med långt, grått Apostlaskägg och nyckelknippa vid bältet.

»Ja så, du är ute och går, Sankte Per», sade karlen utan ringaste bäfvan, »det är goda tecken, ty det är just den tiden, då åkrarna behöfva välsignas».

»Du har allt annat att tänka på än åkrar, du», tog Petrus myndigt till orda, »och jag är just hitsänd för att säga dig, att du om åtta dagar skall skördas af döden».

Det var rena besked. Först blef ju karlen också alldeles stum af häpnad, men sedan storskrattade han och sade: »Den lede och inte Gud har skickat dig med det budskapet! Jag dö om åtta dagar... det är ju ingen reson i det. Jag är ju bara ett par och tjugu år och har nyss skaffat mig både fästmö och torp. I nästa månad skall det lysas för oss. — Åh nej, min gubbe lille, du har nog träffat på orätt person, du!»

Då blef Per så förgrymmad, att han for ut och sade att torparen var den mest förhärdade syndaträl och att vår Herre såg ner på honom med det allra största misshag.

»Blif inte så ond för ingenting, gamlefar», medlade torparen, »du är ju inte så ofta härnere nu för tiden och det kan hända den bästa, att han går vilse. Jag är ingen förhärdad syndaträl, folk tycker tvärtom att jag är en rätt beskedlig gosse och därför får du allt vända dig åt annat håll».

Men Petrus började heligt försäkra, att han visste hvad han gjorde och bara gick den Allsmäktiges ärenden.

»Kanske har du rätt», återtog karlen, ändtligen fruktande det värsta, »men om du nu ljög, så vore det inte första gången — och Gud gifve, att du ljög».

Petrus blef så vred, att han önskade det Gud strax skulle förgöra karlen med en blix, men härom tordes han nu inte bedja. Han såg dock allt annat än välvillig ut, då han sade: »Än en gång säger jag dig människa: om åtta dagar skall du dö».

»Får gå», yttrade karlen slött, »när det inte gifs annat val, så måste man ju lägga sig ner och dö. Nå, först som sist, stort annat än släp och slit har ju inte den fattige att vänta och hvart jag nu hamnar efter detta, så har jag då åtminstone aldrig bedt om att få komma hit till jorden».

Det lät ju intet vidare andäktigt och Sankte Per hade också stor lust att börja predika för syndaren, men så blixtrade det därborta i molnväggen och mellan blixterna varnade han Guds finger. »Nu måste jag begifva mig i väg», tänkte han, och med nästa åskskräll for han så upp i skyn.

Fyra dagar därefter tog den Högste honom så återigen med sig till det där hörnet i himlatältet, lyfte på täckelset och bad honom titta ner på torparen.

Ja, solen sken och marken blommade, alldeles som sist, men karlen, som gick där och sysslade var trumpen och tyst. Gärdsgården var så godt som färdig, men de sista dagarnas arbete var inte vidare väl gjordt och då torparen lade ifrån sig verktygen, sade han också för sig själf: »Dåligt är det, men nog räcker det i min tid. Jag har i alla fall gjort mitt beting och behöfver nu aldrig mer tänka på något arbete. Så snart jag hämtat aflöningen, går jag också till krogen och söker glömma mitt elände. Jag skall ju dö om åtta dagar och nu är det bara till att lefva som hvar dag vore den sista!»

Och då det bar i väg utför backarna skrattade han hårdt, bittert.

Men han kunde dock ej låta bli att titta in i sin stuga och så fick Per riktigt följa stackaren med ögonen, där han gick förbi den lilla täppan, hvars plantor sågo torra och törstiga ut. »Inte bryr jag mig om att vattna kålen», sade karlen, »den kan gärna torka bort... hvad gör det mig, när jag skall dö om åtta dagar».

Och då han kom in i stugan och fick se det röda rosenträdet, som fästmon burit dit under hans bortvaro kastade han sig handlöst på bänken och grät. Hvad betydde det att han hade fästmö och namnsdag och rosor och kärlek, då han ändå skulle dö om åtta dagar!

Och han knöt handen och utbrast: »Det hade varit tusen gånger bättre om jag fått stupa där jag gick. Ha vi inte nog bekymmer som det är kanske? Hvarför skall den där Sankte Per få gå och skvallra och ställa till oreda här på jorden?»

»Där hör du», sade vår Herre och drog så för täckelset. Men Sankte Per, den store aposteln, föll på knä och bad Gud, att han nu äntligen ville göra honom till ljugare, bara för den där fattige torparens skull.

Och den Allvetande gjorde honom till viljes.

Litteratur.

Guds drömmare af *Alfhild Agrell*.

Det torde vara öfverflödigt att här ånyo genomgå fru Agrells mångskiftande litterära bana, som på sista tiden så ofta blifvit berörd med anledning af den nyligen utkomna första romanen af hennes hand, liksom att instämma i den allmänna förvåningen öfver, att denna roman först så sent sett dagens ljus. Men anmäla kan ej gärna underlåta att uttrycka sin förundran öfver det genomgående *ungdomliga* drag, som präglar denna förstlingsroman af en redan mognad författarinna. Ungdomlig är denna bok i sin friskhet och kraft, i sin sprudlande fantasi, i känslans öfversvallande värme; ungdomlig också i sina brister: sitt bizarreri, sin fladdrande, oroliga framställning och sina fantastiska typer. Det är nog också denna ungdomlighet, som förlänar boken sitt säregna drag och som gör att läsaren från den präktigt skrifna inledningen till det varmt känsliga slutkapitlet följer berättelsen med aldrig slappnad intresse. Det är egentligen efteråt, som man får lof att skilja ifrån åtskilligt konstladt och för helhetsintrycket störande för att med njutning kunna stanna vid det fina och originella, som rymmes i denna bok.

Det är ej få personer, som uppträda i fru Agrells roman, och några bland dessa äro så löst inkastade i berättelsen och så litet behöfliga i det hela, att man långt hellre skulle vilja vara

dem förutan, isynnerhet som de ofta alldeles inte pryda sin plats. Man kan verkligen undra på hvar förf. sett urtypen till den mer än lofligt tillkrånglade ynglingen, »uppranglingen» Brynje von Hill, baron och torpareson, och i hvilket aflägsset samhälle kan man väl påträffa ett motstycke till »patern» Brother, alias »Lazarus», denne motbjudande svafvelpredikant, som i våra dagars Stockholm framställes hålla ett så häpnadsväckande föredrag, som det vi här läsa om? Möjligen skulle vi ha trott på dem, ifall de uppträdt i Amerika, och dit få vi väl närpå gå för att finna så ovanligt sensationella tidningsartiklar, som dem, hvilka redogöra för den märkvärdige predikantens öden. Men när vi höra, att de båda omförmälda personerna trots allt göra ett djupt intryck på bokens hufvudpersoner, så djupt, att det berättigar deras ganska oväsentliga uppträdande en så stor plats i berättelsen, så kunna vi väl fråga oss, om inte det porträtt vi få af dem föga lyckligt återgifver den bild, författarinnan sett i sin fantasi.

Det är likaså litet svårt att tänka sig en modärn Stockholms-societet, som tolererar familjemödrar, hvilka utan rimlig anledning titulera gamla herrar för »sjunkna vrak». Hela familjen Åkerlind skulle för öfrigt verkat mera öfvertygande, om den uppträdt litet längre bort än i vår välkända hufvudstad och vårt af turister snart genomströfvade Norrland.

Men allt detta är ju anmärkningar, som beröra det mera oväsentliga i boken. Lyckligtvis är romanens hjälte en människa af kött och blod, som vi i det hela kunna tro på och följa med. Åke Ellison är präst, oberoende som han är, har han af böjelse ägnat sig åt det andliga ståndet, och han går till sitt kall med ärlig vilja, med en god portion människokärlek och med en uppriktig önskan att spåka sitt själfviska jag, hvar gång detta hotar att binda hans andes vingar. Åke är vidare en mycket modärn präst. Någon utsliten schablon har ej blifvit använd för att teckna hans bild som framstår fullt lefvande. Det är inte bara mustascherna, cykeln och knäbyxorna, som göra honom till en modärn typ, han är alltigenom en modärn människa, själfkritisk, analyserande, begåfvad med en liten tillsats af ständigt lurande skeptiskt själfförakt och med en modärn ästetikers nervösa känslighet för stämningar och intryck. Egentligen intresserar oss *mannen* hos honom långt mera än prästen, ty fastän vi höra talas om Åkes inneboende »religiösa vilja och glädje», hyser kanske läsaren ett visst litet tvifvel om djupet af hans religiösa lif och förstår, att han som präst knappast funnit sin rätta plats, något som händelsernas vidare utveckling inte precis motsäger.

Romanen innesluter den tidrymd af Åkes lif, som begränsas af hans första och sista möte med Margareta Åkerlind, en gestalt, som är tecknad med så drömligt bleka färger, att den nätt och jämnt hör hemma i detta lifvet.

Denna Margaretatyp hör till de luftiga bilder, som pläga fram-

trollas i diktarnes drömmar, men vid återgifvandet dela öde med alla öfriga drömmar: det att till viss grad förflyktigas. Sådan bilden nu möter läsaren, är den i alla fall vacker nog. Den »smärte-tecknade» unga flickan, som älskar allt och alla och dignar just under denna alltför tunga kärleksbörda, är en af de romantyper, som man knappast glömmar, och i teckningen af hennes och Åkes »förhållande af ömhet och ljus» höjer sig berättelsen ofta till mycken innerlighet och kraft. Men i sin sträfvan att framställa denna underbara »drömflicka» nog genomskinlig och öfverjordisk, har förf. gjort henne alltför överklig och man kan ej låta bli att önska att Margareta ville uttrycka sig litet mer som en annan flicka och inte kläda sina vackra tankar i ett språk, som verkar irriterande konstladt.

Magaretas lifsdröm är att få göra något för »Guds husvillia drömmare» på jorden, för dem »som känna krafvet i sig att vilja göra något för sin Gud men inte orka». Själf ständigt pinad af sin oförmåga att gå den väg, hon anser för sin, lämnar hon Åke i testamente sin önskan att bygga en »Guds kärleks kyrka», utan bindande gränser, så vid, att alla kyrkor skulle kunna hvila ut däri »och äfven de onda skulle komma tryggt, när de visste, att de genom en half minuts tankegudstjänst(!) hörde Gud och kyrkan till». Och när Margareta, dignande under sin tysta själskamp, går bort, är det också Åke, som lägger prästräkten åsido och går att taga fatt på den vidtomfattande, ömtåliga uppgiften.

Det är mycket vackert tänkt och sagdt, det som här talas om »Guds drömmare», men när dessa, jämsides med Margareta och hennes blida far, få till representant en sådan vrångbild af andlighet som Brother, är det fara värdt att det alltför sväfvande begreppet går upp i bara luft. Detta är så mycket ledsammare, som boken inte bara är en roman utan just vill häfda »Guds drömmares» rätt gent emot »gnagarna», de trångbröstadade, »som aldrig kunna växa sig stora» och som »gnaga sönder allt, som är sprödt, skört och ömtåligt». Just det förfinade själslifvet behöfver säkert en tolk och försvarare i diktaren, men begreppet »Guds drömmare» har blifvit för splittrad och vagt för att riktigt kunna fasthållas. Dess finaste och bästa representant, Margareta Åkerlind, är en vacker och själf full typ, men en »gudsfruktan af musik», sådan som hennes, är inte mycket att taga på, och den definition hon gifver på Guds drömmare att »känna krafvet men icke orka», kan nog passa in på *alltför* många.

Med hvad som än i denna bok kan framkalla en gensaga, visst är att den inte hör till det alldagliga slaget och att den ungdomliga lifskraft, som uppbär densamma, synes gifva öfen om ett fortsatt framgångsrikt litterärt arbete af dess författarinna.

F. E.

Den svenska kvinnorörelsen. Öfversikt af dess uppkomst och utveckling af *Lydia Wahlström*, fil. d:r. (Föreningen Heimdahls folkskrifter.)

Hur oändligt mycket än under tidernas lopp skrifvits i det omdebatterade ämne, som kallas kvinnofrågan, är, egendomligt nog, den lilla skrift, som bär ofvanstående titel, den första i sitt slag inom den svenska litteraturen. Vi ha hittills i påfallande grad saknat en sammanfattande historik öfver den svenska kvinnorörelsen; hvarför man måste vara förf. på det högsta tacksam för det hon fyllt denna brist, på samma gång man bör komplimentera henne för det utförda kraftprovet att inom en föreskrifven ytterst trång ram ha åstadkommit ett innehåll af så sällsynt rikedom.

Det är endast 70 små sidor den lilla broschyren omfattar och ändå innehålla dessa allt hvad man i hithörande ämne egentligen behöfver veta. Inga viktiga deltaljer, inga väsentliga fakta äro uteslutna, och likväl har ett betydligt rum lämnats åt dessa på en subjektiv uppfattning byggda öfversikter, utan hvilka hvarje historiskt verk blir som en kropp utan själ.

D:r Wahlström äger också de bästa förutsättningar för ett rätt förstående af ämnet: historikerns och kvinnoakademien, egenskaper, hvilka ej alltid träffas hos samma person. Det torde nämligen ej vara sällsynt att bland våra unga kvinnliga akademiker finna snarare en benägenhet att underskatta än att erkänna kvinnofrågans betydelse, hvarföre vi måste lyckönska oss till att ha funnit en förespråkare för vår sak, som, jämte entusiasm för densamma, besitter den universitetsbildades vida och öfverlägsna blick på ämnet, samt en framstående talang att gifva det en tilltalande form.

Redan i exposén ger sig förf:s historiska syn på saken tillkänna, orsak och värkan äro vägda mot hvarandra med den övöld och fördomsfrihet, som utmärker vetenskapsmannen, och den historiska utvecklingen är framställd med så mycken följdriktighet och klarhet, att den nödvändigtvis borde verka öfvertygande äfven på den mest skeptiska. Ja, de som se i kvinnofrågan endast ett påhitt af några gamla ogifta, med sin värld missnöjda fruntimmer — och de, som intaga denna vidhjärtade synpunkt till en af tidens viktigaste sociala rörelser, äro förvånande många — borde läsa d:r Wahlströms bok. Och komme ej då fjällen att falla från de kvinnoakademiers ögon, vore de förstockade i sanning. Olyckan är emellertid, att de som behöfde öfvertygas, icke läsa en bok som denne, de vilja icke bli rubbade ur sin tro och så undvika de samvetsgrannt att ge sig i håll med något, som de ana skall hafva denna verkan. Jag hoppas emellertid att den lilla skriften om »den svenska kvinnorörelsen» skall nå en vidare läsekrets, än hvad som brukar vara fallet med de flesta arbeten öfver detta ämne. Författarenamnet och den lifliga, lättlästa stilen äro en borgen därför.

En recension i egentlig mening öfver arbetet torde icke vara behöfzig i denna tidskrift. Kapitelrubrikerna i och för sig visa ju på att de flesta frågor, som äro bragta å bane, återfinnas i Dagnys spalter. — Deras sammanförande till ett helt, med en klar och oförvillad personlig syn på tingen som den sammanbindande länken i den rika kedjan af fakta, se där hvad den lilla skriften bjuder på. Sålunda lyder innehållsförteckningen som följer: Inledning. — Den Svenska kvinnan på 1700-talet. Thorild. — Lagstiftningen rörande kvinnan under midten af 1800-talet. — Fredrika Bremer och kvinnofrågan. — Den svenska kvinnorörelsens första ledare och principer. — Olika kvinnosakorganisationer. — Kvinliga arbetarorganisationer. — Den kvinliga rösträttsrörelsen. — Önskemål och framtidsutsikter.

I slutkapitlet, med titeln »önskemål och framtidsutsikter», uttalas i klara ord hvad den nuvarande svenska kvinnorörelsen vill. Med erkännande af de vinningar, som det förflutna århundradet medfört, betonas samtidigt, att ännu en mängd viktiga reformer återstå att genomföra innan kvinnofrigörelsen kan betraktas som ett fait accompli. Bland dessa sätter förf. främst: hustruns likställighet med mannen, kvinnans politiska rösträtt och »lika lön för lika arbete.» — »Men», säger förf. efter att med lika mycken klarhet som skarpsinnighet ha utvecklat sina synpunkter, »vi ha ingen anledning att misströsta om kommande tiders svenska kvinnorörelse, så vida — tillägger hon — den tager i tu med sina uppgifter på grundvalen af de gamla principerna.» — Och hvilka äro dessa principer? Förf. betecknar dem sålunda:

»Den svenska kvinnorörelsen har satt undervisningen om kvinnans skyldigheter före krafvet på kvinnans rättigheter, och

»Den har grundat läran om dessa skyldigheter och rättigheter mera på kvinnans olikhet än på hennes likhet med mannen.» — — — och därför är den svenska kvinnorörelsen »en sträfvan att uppfostra samhället till insikt om att det icke blott är ett rättsinstitut, behärskadt af manliga krafter, utan också ett hem, som blir lidande på de kvinliga krafternas undertryckande eller ensidiga utveckling.»

Dessa så enkla och sansade men dock så kräfvande ord innehålla ett kvinnosaksprogram, om hvilket alla partier borde kunna samsas.

L. D.

*

Nordisk Kvindesagsmöde, afholdt i Kristiania 3—7 juli 1902. Udgivet af Norsk kvindesagsforening.

»Åtskilliga omständigheter hafva medverkat till dröjsmålet med utsändandet af referatet äfven det nordiska kvinnomötet 1902», säger oss det tryckta meddelande som åtföljer den oss i början af sommaren tillsända kongressberättelsen. De framdragna skälen äro välgående nog: dröjsmål med insändande af manuskripten, laga

förfall för medlemmar af redaktionen m. m. Men jag kan ej säga att man har skäl att beklaga den långa tidsutdräkten. Sant är att tvenne år ligga emellan nu och de minnesvärda dagarna i Kristiania, då alla dessa ord talades, dessa frågor diskuterades, då alla de personer, hvilkas namn återfinnas mellan berättelsens blad möttes i vänskap och gemensamma intressen. Men då man bläddrar igenom det ganska digra häftet, prydt med solrosens symboliska blomma, där alla dessa många kvinnotankar äro bokförda, är det med dubbel glädje man nu återfinner de ord, som en gång gjort ett så djupt intryck på en, det är som om man samtidigt gjorde en angenäm ny bekantskap och påträffade en gammal vän. Detta är händelsen med den läsare, som själf varit deltagare i mötet och för hvilken det egna minnet tjänar som kontrollant öfver referaten. Men äfven andra, tänker jag mig, skola med behållning kunna genomgå de intressanta och värdefulla uppsatserna, hvilka äga lika mycken aktualitet år 1904 som 1902.

På sin tid innehöll Dagny en ganska vidlyftig redogörelse öfver det nordiska kvinnomötet, lämnad af en deltagariinna, hvarföre ett genomgående af den tryckta berättelsen endast vore en upprensning af det redan sagda; en blick på innehållsförteckningen ger emellertid vid handen, att mötesprogrammet med mycken utförlighet blifvit följdt och att redigerandet af mötesberättelsen utförts med samma samvetsgrannhet och skicklighet som ordnandet af det för deltagarna, ja, man kan godt säga, för hela den nordiska kvinnovärlden, så betydelsefulla mötet i Kristiania 1902.

L. D.

Sjuksköterskor

med goda betyg öfver genomgångna lärokurser och utöfvad praktisk verksamhet finnas anmälda å Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå, 25 Tunnelgatan. — Allm. Tel. 82 11. Riks Tel. 6898

Fredrika-Bremer-Förbundets

Byrå

54 Drottninggatan, kl. 11—4.

Upplysningar lämnas angående *läroanstalter* och *arbetsområden* tillgängliga för kvinnor.

Anmälningar mottagas till inträde i förbundets *sjukkassa*.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Byrån mottager anmälningar af *nya medlemmar*.

Byrån mottager prenumeration å *tidskriften Dagny*.

Upplysningar lämnas om kvinnans kommunala rättigheter, såsom angående rösträtt vid val af stadsfullmäktige, prester, skolråd, ledamöter af fattigvårdsstyrelsen m. m.

Anmälan.

Dagny utkommer **1904** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

Vademecum

var bland alla munvatten på hygieniska utställningen i Paris 1902 *det enda som erhöll högsta utmärkelse, Guldmedalj*, och detta i sin egenskap af »*antiseptiskt munvatten*» (antiseptique dentifrice).

Barnängens Tekniska Fabrik,

H. M:t Konungens hofleverantör
Stockholm.

Annonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

*Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå:
Tunnelgatan 25.*

Rikstelef. 68 98.

A. T. 82 11.